

มติกรม.จัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

หมายเหตุ : ส่วนสำคัญของเอกสารสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เรื่องแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ที่คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติเห็นชอบตามที่ สศช. เสนอในการประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2547

ส่วนที่ 5 หลักการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

เนื่องจากทรัพยากรน้ำเป็น **ทรัพยากรที่มีคุณค่าและมีอยู่อย่างจำกัด (Limited Resource)** ในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ จึงจำเป็นต้องพิจารณาการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การลงทุนแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรน้ำเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในเชิงคุณภาพชีวิต และในเชิงเศรษฐกิจ ดังนั้น **การแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำควรดำเนินการทั้งในด้าน Supply Side และ Demand Side** โดยการพัฒนา**ระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำ**ใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ แหล่งเก็บกักน้ำ (Storage) โครงข่ายระบบส่งน้ำ (Transmission) และ**โครงข่ายกระจายน้ำ (Distribution)** ให้มีความสอดคล้องใน 4 มิติ ได้แก่ ปริมาณ คุณภาพ พื้นที่ และช่วงเวลาที่เหมาะสม โดยควรกำหนดหลักการจัดสรรน้ำและการแก้ไขปัญหา ดังนี้

1.การยกระดับคุณภาพชีวิตและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค

ในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศควรพิจารณาดำเนินการภายใต้แนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1.1 การจัดหาเงินทุน

จัดหาน้ำต้นทุนเพิ่มเติมให้แก่พื้นที่ที่มีความขาดแคลนน้ำ โดยการ**ปรับปรุงแหล่งเก็บกักน้ำเดิมให้มีประสิทธิภาพ** ในการเก็บกักน้ำได้มากขึ้น และ **ก่อสร้างแหล่งเก็บกักน้ำในพื้นที่ที่เหมาะสม** เพื่อให้สามารถเก็บกักน้ำส่วนเกิน และนำมาใช้ได้ปริมาณมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ควรมีการ **จัดทำระบบการผันน้ำระหว่างลุ่มน้ำ และการผันน้ำจากแม่น้ำนานาชาติ** เพื่อนำน้ำจากลุ่มน้ำที่มีน้ำมากพอที่จะแบ่งปันไปอีกลุ่มน้ำหนึ่งได้ มาช่วยเหลือนบรรเทาปัญหาขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำใกล้เคียง และ **การเชื่อมโยงอ่างเก็บน้ำต่างๆ เข้าด้วยกัน** เพื่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำหนึ่งไปยังอ่างเก็บน้ำอีกแห่งหนึ่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำ

1.2 การก่อสร้างระบบส่งน้ำ

ในการก่อสร้างระบบส่งน้ำ สามารถดำเนินการได้ทั้งในลักษณะคลองเปิดและระบบท่อ ทั้งนี้การเลือกเทคโนโลยีสำหรับการก่อสร้างระบบ

ส่งน้ำระหว่างระบบคลองเปิดและระบบท่อควรพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

1.2.1 สภาพปัญหาของพื้นที่เป้าหมาย ควรมีการศึกษาปัญหาที่แท้จริงของพื้นที่เป้าหมาย โดยพิจารณาทั้งในเชิงสภาพภูมิศาสตร์ของพื้นที่ แหล่งน้ำ เนื่องจากบางพื้นที่อาจมีปัญหาในด้านแหล่งเก็บกักน้ำดิบไม่เพียงพอต่อความต้องการในการอุปโภค/บริโภค และการผลิต แต่ในบางพื้นที่อาจมีปัญหาข้อจำกัดในด้านน้ำ ต้นทุน และจำเป็นต้องผันน้ำจากพื้นที่อื่นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งรูปแบบโครงการ และการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหา

สร้างด้วยระบบคลองเปิด ประมาณร้อยละ 40 (แปรผันตามลักษณะกายภาพของพื้นที่และปริมาณน้ำ) ดังนั้น การดำเนินโครงการดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาดำเนินการในพื้นที่เฉพาะที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ เช่น พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อุตสาหกรรม และพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นต้น โดยพิจารณาศักยภาพของพื้นที่จากผลผลิต (Productivity) ที่เพิ่มขึ้นภายหลังจากการดำเนินโครงการระบบการส่งน้ำโดยท่อ และโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่สนับสนุนการเพิ่มผลผลิต เพื่อให้การลงทุนในระบบการส่งน้ำโดยท่อก่อให้เกิดประ

ในแต่ละพื้นที่ที่จะแตกต่างกันตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยอาจไม่จำเป็นต้องก่อสร้างระบบการส่งน้ำดิบโดยท่อเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในทุกๆ พื้นที่ อย่างไรก็ตาม ในบางพื้นที่ที่มีข้อจำกัดในเชิงภูมิศาสตร์โดยอยู่ในพื้นที่ที่มีปัญหาความแห้งแล้งซ้ำซากก็อาจมีความจำเป็นต้องก่อสร้างทั้งแหล่งน้ำ และโครงข่ายระบบท่อส่งน้ำเพื่อผันน้ำจากพื้นที่อื่นมายังพื้นที่ดังกล่าว เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำของพื้นที่

1.2.2 ศักยภาพในเชิงเศรษฐกิจของพื้นที่เป้าหมาย เนื่องจากการก่อสร้างระบบการส่งน้ำโดยท่อ เป็นโครงการที่มีวงเงินลงทุนสูงกว่าการก่อสร้างด้วยระบบคลองเปิด

โยชน์ในเชิงการสร้างมูลค่าเพิ่มต่อระบบเศรษฐกิจ

ดังนั้น ในการก่อสร้างระบบส่งน้ำ ควรจะพิจารณาก่อสร้างระบบส่งน้ำที่เหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพปัญหาและศักยภาพของพื้นที่ โดยเฉพาะการก่อสร้างระบบส่งน้ำโดยท่อ ซึ่งเป็นระบบที่มีวงเงินสูง **ควรพิจารณาดำเนินการในพื้นที่เฉพาะ** ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น พื้นที่เมืองที่มีปัญหาน้ำอุปโภค/บริโภค และพื้นที่ที่มีปัญหาความแห้งแล้งซ้ำซาก เป็นต้น และ **พื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ** เช่น พื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญ พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่อุตสาหกรรมหลัก เป็นต้น โดย

ควรพัฒนาระบบส่งน้ำโดยท่อในพื้นที่เศรษฐกิจ *ควรพิจารณาดำเนินการในพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเพิ่มผลผลิต และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ*

2. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

1.1 ในการจัดสรรน้ำ และการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำ ควรพิจารณาดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมาย *การพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค* รวมทั้ง *ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ* เช่นยุทธศาสตร์การเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศและยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด เป็นต้น

1.2 นอกจากนี้ในการพิจารณาจัดสรรน้ำและการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำ ควรพิจารณา *ดำเนินการในกิจกรรมที่เป็นการใช้น้ำเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added)* เช่น การใช้น้ำเพื่อเป็นปัจจัยการผลิตในพืชเศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูง เช่น ข้าวหอมมะลิ และทุเรียน เป็นต้น และการใช้น้ำในภาคอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ

3. การบริหารจัดการ

ในการจัดสรรน้ำให้แก่กิจกรรมต่างๆ จำเป็นต้อง *คำนึงผลประโยชน์ในภาพรวมด้านคุณภาพชีวิต และยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลัก* รวมทั้งสร้างจิตสำนึกในด้านการประหยัดน้ำให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการดำเนินโครงการขนาดใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาความขาดแคลนน้ำในอนาคต ควรมีการดำเนินการดังนี้

3.1 องค์การบริหารจัดการด้านทรัพยากรน้ำ

เพื่อให้การกำหนดนโยบายด้านทรัพยากรน้ำ การจัดสรรน้ำ และการดำเนินการแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำในอนาคต มีความเป็นเอกภาพในการดำเนินการ ควรมีการรวมหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านนี้ ทั้งในด้านการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำ (Supply Side) และด้านการใช้น้ำ (User) ไว้ภายใต้องค์กรเดียวกัน เพื่อให้การประสานงาน การบูรณาการด้านข้อมูล การวางแผนบริหารจัดการน้ำ มาตรการด้านราคา และการจัดสรรน้ำให้แก่ภาคส่วนต่างๆ ของประเทศมีความเป็นเอกภาพ และมีการดำเนินงานสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

3.2 การบริหารจัดการภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

เพื่อให้การดำเนินโครงการขนาดใหญ่เพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำในอนาคต สามารถแก้ไขปัญหาในพื้นที่ และแก้ไขปัญหาด้านผลกระทบที่มีต่อประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำ ควรดำเนินการภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ขั้นริเริ่มโครงการ เพื่อสร้างการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ และสามารถลดผลกระทบเชิงสังคมของโครงการที่มีต่อชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

